AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin
F-395 nömrəli 04 09 2020-ci il
tarixli əmri ilə təsdiq edilmişdir

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜR

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ VƏTƏNDAŞLARIN MÜRACİƏTLƏRİ İLƏ İŞ VƏ KOMMUNİKASİYA ŞÖBƏSİ

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

T Ə H S İ L P R O Q R A M I

İxtisasın (proqramın) şifri və adı:
050304 - Dekorativ-tətbiqi sənət (sahələr üzrə)

BAKI - 2020

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMININ ÇƏRÇİVƏ SƏNƏDİ

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bakalavriat səviyyəsinin **"050304 - Dekorativ-tətbiqi sənət" (sahələr üzrə)** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra: İxtisas üzrə Təhsil Proqramı) "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də "Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı"na uyğun hazırlanmışdır.

1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:

- İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübəkeçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirir;
- Tələbələri və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri barədə məlumatlandırmaq;
- Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.

1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə bakalavr əsas hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.

1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadan kənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnməlidir:

- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
- İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;
- Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;
- Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə bacarıqlarına;
- İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
- Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
- Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;
- Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;
- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;
- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;

- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.

2.2. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnməlidir:

- dekorativ sənətin məqsəd və vəzifələrinə, digər ixtisas sahələri ilə əlaqəsinə, perspektivlərinə;
- fəaliyyət sahəsinə aid olan fənlərin əsas problemlərinə, onların konkret tətbiq sahələrinə;
- respublikanın və xarici ölkələrin dekorativ sənət sahəsində qabaqcıl təcrübəsinə;
- texniki vasitələrə, materialların texnologiyasına, layihələndirmə metodlarını bilməyə;
- əməyin təşkilinin və marketinqin əsaslarını bilməyə;
- peşə fəaliyyətində İKT-dən istifadə etməyə;
- dekorativ sənətə aid bütün anlayışlara, bu sahədə nəzəri və praktiki biliklərə;
- predmet və rəsmin qavrama xüsusiyyətlərinə, perspektiv və işıq-kölgənin qanunauyğunluqlarına, rəsm üzərində işin metodik ardıcıllığına;
- realist rəngkarlığın xüsusiyyətlərindən məlumatı olmalı, spektr, əsas və əlavə rəngləri seçmə qabiliyyətinə;
- kompozisiya üsullarına, natürmortun qurulmasını bilməyə;
- dekorativ sənət qanunlarını bilməyə;
- incəsənətin mənşəyi və növləri, inkişafetmə tarixi, Azərbaycan incəsənətinin dövrləri haqqında geniş biliyə;
- psixoloji biliklərə ətraflı yiyələnməli, təsviri incəsənət, rəsm və rəngkarlıq fənlərinin tədrisi zamanı psixoloji və pedaqoji prinsiplərdən istifadə etmək bacarığına;
- təsviri sənət və mədəniyyətin tarixini, humanitar bilikləri, dini, fəlsəfi, estetik ideyaları təlqin etməyə;
- qarşıya müəyyən vəzifələr qoymağa, onları həll etməkdə müvafiq metodları seçməyə və tətbiq etməyə;
- qazanılmış bilik, bacarıq və vərdişlərə uyğun olaraq, muvafiq müəssisələrdə kompleks məsələlərin həllində iştirak etməyə hazır olmağa;
- təhsil müddətində əldə edilmiş bilikləri təqdim etmək və onları iş şəraitinə uyğunlaşdırmağa;
- əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnikası və yanğından mühafizə norma və qaydalarını bilməyə;
- kollektivdə öz həmkarları ilə birgə işləməyə, optimal qərarlar qəbul etməyə, idarəetmə metodlarına dair bacarıqlara;
- müəssisələrdə rəhbərliyi bacarmağa.

3. Təhsil Proqramının strukturu

Fənləri n sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
	Ümumi fənlər	
1	**Azərbaycan tarixi** Bu fənn Azərbaycanın müasir dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını sistemli şəkildə, xronoloji ardıcıllıqla öyrənir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.	5
2	**Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya** Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılanmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.	4

3	**Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya** Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılanmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.	15
	Seçmə fənlər (Seçmə fənlər ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasından asılı olaraq seçmə fənlərə əlavələr edilə bilər.)	6
4	Fəlsəfə Sosiologiya Hüququn əsasları Məntiq Etika və estetika Yaradıcılıq psixologiyası	3
5	İnformasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə) İnformasiyanın idarə edilməsi Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	3
	İxtisas fənləri	
1	**Rəsm** Bu fənn çərçivəsində rəsmin kağız üzərində düzgün yerləşdirilməsinə; formanın quruluşu və plastikasını rəsmdə ifadə etməyə; formanı şüurlu surətdə fəzada təsvir etməyə; konstruktivlik və sxematik qanunlara; rəsmdə işıq-kölgə və tonal həlletmə qanunlarına; pesrpektiv qanunlara: psixoloji aspektlərə aksent vermək və onları qabarıq şəkildə aşkar edib rəsmin bütün qanunlarına uyğun təsvir etməyə; rəsmin ifadə gücünü artırıb mükəmməl nəticəyə çatdırmağa diqqət yetirilməlidir.	19
2	**Rəngkarlıq** Bu fənnin tədrisi zamanı əsas obyektin mərkəzdə yerləşdirilməsinə; naturanın rəsmi proporsiyalarına; işıq-kölgə, rəng münasibətlərinə; isti-soyuq rəng çalarlarına; rəngkarlıq materiallarının texnologiyası haqqında ümumi anlayışına; rəngyaxma texnikasına; sulu boya, akril, quaş və yağlı boyalarla işləməyə; canlı naturadan etüdlər etməyə; geyimli fiqurun bədən fraqmentlərini işləməyə; təbiətdə naturadan etüdlər etməyə; insan fiqurunda plastik anatomiyanın quruluşunun aspektinə diqqət yetirilməlidir.	19
3	**Plastik anatomiya** Bu fənn çərçivəsində insan fiqurunun zahiri plastikası, ölçüləri, nisbəti, arxitektonikası və hərəkətinin texnikasına; sümükləri, ayrı-ayrı sümüklərin xarakterini, ölçülərini və konstruktiv quruluşunu, sümük birləşmələrini, oynaqları, əzələləri öyrənməyə; əzələ və sümük birləşməsi mexanizminə: plastik anatomiya dərsində öyrənilən bilikləri rəsmdə istifadə etməyə; plastik anatomiyanın konstruktiv üsulla öyrənilməsinə; insan fiqurunu naturadan, yaddaş üsulu ilə və ani mürəkkəb quruluşda düzgün işləməyə diqqət yetirilməlidir.	3
4	**Perspektiva** Bu fənn çərçivəsində perspektivanin qurulması haqqında anlayışlara; insanın cismləri qavramasındakı görmə bucaqları hududlarına; üfiqi xəttlərinin və görüş bucaqlarının təyininə; üfiqi və şaquli paralel xəttlərin, en, dərinlik və hündürlük ölçülərinin perspektiv qurulmasına; normal hündürlük üfiqi səviyyəsi əsasında sadə və mürəkkəb həcmli fiqurların perspektivasının qurulması üsullarına; üfiqi xəttin quş uçuşu hündürlüyündə olan səviyyəsinə əsasən sadə və mürəkkəb həcmli fiqurların perspektivasının qurulmasına diqqət yetirilməlidir.	3

5	**Ornament tarixi** Bu fənnin tədrisi zamanı ornamentin yaranma mənşəyinə; ornamentin stilizə üsullarına; ornamentin quruluşuna; ornamentin hər hansı bir kompozisiyada işlənmə üsullarına; ornamentin simmetriya oxlarında işlənmə prinsiplərinə; ornamentin semiotikasına yəni simvollarına; Azərbaycan ormanetlərinin tarixinə; dünya xalqlarının naxışlarının öyrənilməsinə diqqət yetirilməlidir.	4
6	**Kompozisiyanın əsasları və layihə qrafikası** Bu fənnin tədrisi zamanı nöqtə, xətt və ləkə anlayışına; simmetriya və asimmetriyaya; cismlərin ölçüdə vəziyyətinə, yəni komplektləşdirməyə; kontrastlığa; dinamikaya; statikaya; rəng və ləkə anlayışlarına diqqət yetirilməlidir.	6
7	**Təsviri sənət tarixi** Bu fənn çərçivəsində təsviri sənətin xüsusiyyətlərinə; təsviri sənətin növlərinə; inkişaf qanunlarına; dünya ölkələri üzrə təsviri sənət tarixini öyrənməyə; Azərbaycan təsviri sənət tarixini öyrənməyə; Azərbaycan ərazisində olan tarixi, memarlıq abidələrinin öyrənilməsinə; dünya xalqlarının rəngkarlıq, qrafika, heykəltəraşlıq və dekorativ-tətbiqi sənət sahələrinin öyrənilməsinə; milli təsviri sənətimizin rəngkarlıq, qrafika, heykəltəraşlıq və dekorativ-tətbiqi sənət sahələrinin öyrənilməsinə diqqət yetirilməlidir.	10
8	**Multikulturalizmə giriş** Bu fənn çərçivəsində multikulturalizmin mahiyyəti, onun yaranmasının səbəbləri, əhəmiyyəti haqqında biliklərə; dünya, o cümlədən Azərbaycan ictimai-fəlsəfi fikir tarixində formalaşmış tolerantlıq, multikulturalizm ideyaları və mültikulturalizmin nəzəri-ideoloji əsaslarına; cəmiyyətdəki dini və etnik-milli müxtəlifliyin tənzimlənməsində multikulturalizmin əhəmiyyətinə; etnik-mədəni müxtəlifliyin tənzimlənməsində dünya dövlətlərinin mütərəqqi təcrübəsi ilə tanış olmağa; multikulturalizm ilə sosial-iqtisadi inkişafın, xarici siyasətin qarşılıqlı münasibətinə; multikulturalizmin Azərbaycan modelinin mahiyyətinə, xüsusiyyətlərinə diqqət yetirilməlidir.	3
9	**Mülki müdafiə** Bu fənn çərçivəsində mülki müdafiənin təşkilinin əsasları və onun vəzifələrinə; mülki müdafiə üzrə sülh və müharibə dövründə baş verən fövqəladə hallarda yaranmış zədələnmə ocaqlarında xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin görülməsinə; əhalinin mühafizəsinin öyrədilməsi və təşkilinə; fövqəladə hallarda tələbə və professor-müəllim heyətinin fəaliyyətinə; müasir qırğın vasitələri ilə zədələnmişlərə ilkin tibbi yardım göstərməyə; bakterioloji zədələnmə ocaqlarında epidemiya əleyhinə tədbirlə bağlı vərdişlərin aşılanmasına; mülki müdafiə üzrə fövqəladə hallarda xilasetmə bacarıqlarına diqqət yetirilməlidir.	3
	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər Burada olan fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.	110
	Təcrübə	21
	Yekun attestasiya (Buraxılış işi)	9
	Kreditlərin ümumi cəmi:	**240**

Ümumi fənlər	İxtisas fənləri (o cümlədən Mülki müdafiə)	ATM tərəfindən müəyyən edilən fənlər	Təcrübə	Yekun attestasiya (Buraxılış işi)	Cəmi
30	**70**	**110**	**21**	**9**	**240**

4. Tədris və öyrənmə

4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.

4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, akademiyanın veb səhifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.

4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi akademiyanın keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
- layihələr;
- emalatxanalarda iş;
- keramik məmulatları bişirmə sobaları;
- ustad dərsləri;
- laboratoriya işləri;
- hesabatlar;
- qrup qiymətləndirməsi;
- video və audio konfrans texnologiyaları;
- video və audio mühazirələr;
- və s.

***Qeyd:** sadalanan metodlar fənnin spesifikasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.*

4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq, praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yönəlməlidir.

4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki. tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülsün. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.

5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, akademiyanın veb səhifəsində, proqramın broşurlarında və s.).

5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:

- yazılı tapşırıqlar;
- bilik və bacarıqlara dair testlər, kompüter əsaslı testlər;
- şifahi təqdimatlar;
- sorğular;
- açıq müzakirələr;
- praktika hesabatları;
- praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
- layihə işlərinə dair hesabatlar;
- portfolionun qiymətləndirilməsi;
- frontal sorğu;
- qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə;
- və s.

Qeyd: *sadalanan üsullar fənnin spesifikasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.*

5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.

5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.

6.2. Təlim nəticələri Əlavə 1-də verilmişdirş. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunub.

6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

7.1. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir: tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, praktiki və laboratoriya dərslərinin keçirilməsi üçün müvafiq emalatxanalar, keramik məmulatları bişirmə sobası, studiyalar, kabinetlər, laboratoriyalar, kompüter sinifləri və s. özündə birləşdirən, həmçinin elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müasir avadanlıqla təchiz olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilalanların ali təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, informasiya bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.

7.2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcələrə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn şəxslər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir.

8.2. Təcrübə özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, tədqiqat laboratoriyasında, muzeylərdə, sərgi salonlarında, dövlət tarixi-memarlıq qoruqlarında (tarixi-bədii qoruqlarda), respublikanın müxtəlif bölgələrində (eləcə də akademiya, özəl, yerli, yaxud beynəlxalq təşkilat və şirkətlər və s.) təşkil oluna bilər.

8.3. Təcrübədən öncə ali təhsil müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə arasında müqavilə imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər şirkət/müəssisə, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri, digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.

8.4. Təcrübənin qiymətləndirilməsi: tələbə təcrübə müddətində istehsalat müəssisəsi və ya şirkətdə aparılan təcrübə layihəsinin nəticələrinə dair hesabatı yazmalı və ali məktəbin akademik heyəti və təcrübə yerinin nümayəndələrindən ibarət komissiya qarşısında müdafiə etməlidir. Təcrübə proqramının yerinə yetirilməsi üzrə nəticələr təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilmiş formada qiymətləndirilir.

9. Buraxılış işi

9.1. Təhsil Proqramı Buraxılış işi ilə tamamlanır.

9.2. Buraxılış işinin qiymətləndirilməsi: Qiymətləndirmə digər müəssisələrdən dəvət olunan yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin və akademiyanın aparıcı professor-müəllim heyətinin iştirakı ilə təşkil olunmuş müvafiq komissiya tərəfindən aparılır.

10. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

10.1. Bu proqramın məzunları ixtisas dərəcələrinə uyğun olaraq dövlət müəssisələrində, sərgi salonları və qalereyalarda, bərpa mərkəzində, muzeylərdə, dövlət tarixi-memarlıq qoruqlarında (tarixi-bədii qoruqlarda), özəl təşkilatlarda, şirkətlərdə işləyə bilərlər.

10.2. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb səhifəsində yerləşdirməlidir.

10.3. Bakalavr proqramının məzunları təhsillərini "Dekorativ sənət" ixtisası üzrə magistr proqramında davam etdirə bilərlər.

10.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini,
Elm, ali və orta ixtisas təhsil şöbəsinin müdiri

______ Yaqub Piriyev

"26" 08 2020-ci il

Mədəniyyət və incəsənət ixtisasları qrupu üzrə Dövlət Təhsil Proqramlarını hazırlayan işçi qrupun sədri

______ Ceyran Mahmudova

"25" 08 2020-ci il

Əlavə 1

Təhsil Proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri

Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)
PTN 1. Dekorativ-tətbiqi sənətin əsası, təbiətdə məlum olan canlı və cansız cisimlərin, həm də müxtəlif xəyali təsəvvürlərin stilizə prinsiplərinə uyğun olaraq, dekorativ şəkildə təsvir etməyi bacarır. Azərbaycanın müasir dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını bilməlidir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolu təhlil və tədqiq etməyi bacarır. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil etməyi bacarır. Azərbaycan dilində təqdimat etməyi, natiqlik, akademik və işgüzar yazı nümunələrini bacarır. Xarici dillərdən birində təqdimat etməyi, natiqlik, akademik və işgüzar yazı nümunələrini bacarır. Multikulturalizmin mahiyyəti, onun yaranmasının səbəbləri, cəmiyyətdəki dini və etnik-milli müxtəlifliyin tənzimlənməsi, multikulturalizm ilə sosial-iqtisadi inkişafın, xarici siyasətin qarşılıqlı münasibətinə dair fikir yürütməyi bacarır. Mülki müdafiənin təşkilinin əsasları və onun vəzifələrini, mülki müdafiə üzrə sülh və müharibə dövründə baş verən fövqəladə hallarda yaranmış zədələnmə ocaqlarında xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin görülməsini, əhalinin mühafizəsinin təşkilini, müasir qırğın vasitələri ilə zədələnmişlərə ilkin tibbi yardım göstərməyi, mülki müdafiə üzrə fövqəladə hallarda xilasetmə işlərini bacarır.
PTN 2. Dekorativliyi, müxtəlif materialların (yun, pambıq, sintetik iplər, ipək, gil, daş, metal, şüşə və s.) xassələrinə uyğun olaraq tətbiq etməyi bacarır.
PTN 3. Dekorativ-tətbiqi sənətə xarakterik olan yaradıcılıq meyarlarını, materialından asılı olmayaraq milli və mənəvi dəyərləri ehtiva edən prinsiplər üzərində qurmağı bacarır.
PTN 4. Dekorativ-tətbiqi sənətə səciyyəvi olan yaradıcılıq cəhətlərini ölçü, rəng və formayaratma prinsiplərinə görə interyerə uyğun olaraq əks etdirməyi bacarır.
PTN 5. İxtisaslaşma istiqamətlərinə (Bədii xalça, Bədii toxuculuq, Bədii keramika və şüşə, Bədii metal) görə dekorativ-tətbiqi sənətin bədii, texniki ənənələrinə uyğun olaraq müvafiq üsulları tətbiq etməyi bacarır.
PTN 6. Klassik ornamental yaradıcılıq üsulları ilə bərabər dekorativ-tətbiqi sənətin bədii, texniki xüsusiyyətlərinə müvafiq olaraq müasir təsvir cərəyanlarından istifadə etməyi bacarır.

Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)
"Rəsm (ümumi kurs)" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Rəsmin kağız səthində düzgün yerləşdirilməsi və təsvir olunan obyektlərin bir-birinə olan dəqiq nisbətlərini öyrənir.
FTN 2. Kağız üzərində hər hansı obyektin düzgün komstruktiv quruluşunu və sxematik formasını qurmağı öyrənir.
FTN 3. Rəsmdə təsvir olunan hər hansı bir obyektin plastik formasını düzgün təsvir etməyi öyrənir.
FTN 4. Rəsmdə işıq-kolgə qanunlarına əsaslanaraq, təsvir olunan obyektin həcmini və düzgün formasını dəqiq təsvir etməyi öyrənir.
FTN 5. Rəsmdə perspektiv qanunları və düzgün formadan rəsmin quruluşunda istifadə eyməyi öyrənir.
FTN 6. Rəsmdə əsas qanunları nəzərə alıb təsvir olunan mövzunu kompozisiya formasında işləməyi öyrənir.
"Rəngkarlıq (ümumi kurs)" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Natürmortu kağız üzərində düzgün yerləşdirməyi öyrənir. Qurulmuş naturaya müxtəlif nöqtələrdən baxmağı, onların formaları, perspektiv məsələləri, işıq-kölgə, rənglər və ton münasibətini nəzərdən keçirməyi öyrənir.
FTN 2. Canlı insan, portret və fiqurları dəqiqliklə öyrənir. Mürəkkəb fiqurlu təsvirlərin həllini daha

rahat, düzgün və dəqiq həyata keçirməyi öyrənir.
FTN 3. Konstruktiv quruluşu öyrənir.
FTN 4. Düzgün rəng koloritini bilməyi, sulu boyadan düzgün istifadə etməyi öyrənir.
FTN 5. İşıq-kölgə həllini öyrənir.
FTN 6. İşıqlı fonda bir-birinə yaxın rəngli əşyalardan qurulmuş mürəkkəb natürmortu işləməyi öyrənir.
"Plastik anatomiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Plastik anatomiya fənninin tədrisində əsasən xarici formaların plastikasına yiyələnib, rəssamlıqda tətbiq etməyi öyrənir.
FTN 2. Plastik anatomiyanın tədrisində ən mühüm nisbət terminlərinə yiyələnib, rəsmdə əks etdirməyi öyrənir.
FTN 3. Plastik anatomiya fənnində mühüm aspektlərdən birini, konstruktiv quruluş prinsiplərini öyrənir.
FTN 4. Plastik anatomiya fənnində nisbətlər, xarici formalar, insanın hərəkətli və hərəkətsiz vəziyyətini, skeletin və əzələlərin quruluşunu dərindən müşahidə etməyi öyrənir.
FTN 5. Plastik anatomiya fənnində orqanizmin müxtəlif vəziyyət və hallarında görünüşünü, mütənasibliyini öyrənir.
FTN 6. Plastik anatomiyanın tədrisinin mühüm hissələrindən biri olan emosiya-mimika prinsiplərini öyrənir.
"Perspektiva" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Perspektiva nəzəriyyəsi və onun yaranma tarixini öyrənir.
FTN 2. İncəsənət və başqa fəaliyyət sahələrində təsvir metodlarını öyrənir.
FTN 3. Perspektivanın ortoqanal proyeksiya ilə müqayisəsini öyrənir.
FTN 4. Perspektivanın qurulması haqqında anlayışları öyrənir.
FTN 5. Normal hündürlük üfiqi səviyyəsi əsasında sadə və mürəkkəb həcmli fiqurların perspektivasının qurulması üsullarını öyrənir.
FTN 6. Perspektivanın əsas üsullarını, qanunlarını, metodlarını və qaydalarını bilməli, fəza təfəkkürünə malik olmaq bacarığına yiyələnməli, üçölçülü həndəsi modellərin iearxik strukturunu nəzərə almaqla və alınmış nəticələrin tətbiq olunma hədlərini qiymətləndirməklə tədqiqini öyrənir.
"Ornament tarixi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Ornamentin yaranmasında stilizə qanunlarına əsaslanan meyarlar və onların tarixi mənşəyini öyrənir.
FTN 2. Ornamentin formalaşmasında qədim inanclarla əlaqəli anlayışları öyrənir.
FTN 3. Ornament tarixində semiotik anlayışları öyrənir.
FTN 4. Azərbaycan dekorativ-tətbiqi sənətində ornamentin tarixi rolu və qruplaşdırma anlayışlarını öyrənir.
FTN 5. Dünya xalqlarına məxsus ornamentlərin müqayisəli təhlilini öyrənir.
FTN 6. Ornament tarixi və onun tətbiqində bədii, texniki prinsipləri öyrənir.
"Kompozisiyanın əsasları və layihə qrafikası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Nöqtə, xətt və ləkə anlayışlarını öyrənir.
FTN 2. Simmetriya və asimmetriya qanunlarına uyğun kompozisiya yaratmağı öyrənir.
FTN 3. Canlı və cansız cisimlərdən ibarət təsvirlərin verilmiş ölçülərdə yerləşdirilməsini öyrənir.
FTN 4. Müstəvidə təsvirlərin vəziyyətinə uyğun kompletarlıq anlayışlarını öyrənir.
FTN 5. Rəng və ləkəyə əsaslanan təsvir anlayışlarını öyrənir.
FTN 6. Kontrastlıq, dinamika və statikaya əsaslanan təsvir anlayışlarını öyrənir.
"Təsviri sənət tarixi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Təsviri sənətlərin strukturunu, təsviri sənət dilinin və bədii obrazın xüsusiyyətlərini öyrənir.
FTN 2. Təsviri sənətin inkişafının əsas mərhələlərini, əsas milli incəsənət məktəblərinin xarakterik xüsusiyyətlərini, bu məktəblərin əsas nümayəndələrinin yaradıcılığı, eləcə də ən görkəmli əsərləri öyrənir.
FTN 3. Keçmiş və indiki sənət əsərlərini təhlil etməyi öyrənir.

FTN 4. Təsviri sənət haqqında əldə olunmuş biliklərdən peşə fəaliyyətlərində istifadə etməyi öyrənir.
FTN 5. Milli təsviri sənətimizin və dünya xalqlarının rəngkarlıq, qrafika, heykəltəraşlıq və dekorativ-tətbiqi sənət sahələrini öyrənir.
FTN 6. Əldə edilmiş bilikləri yaradıcı və pedaqoji fəaliyyətdə tətbiq etməyi öyrənir.
"Multikulturalizmə giriş" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Cəmiyyətdəki etnik, irqi, dini və mədəni müxtəlifliklərin, o cümlədən bu müxtəlifliklərin əsasını təşkil edən etnik, dini və mədəni dəyərlərin qorunması yollarını öyrənir.
FTN 2. Multikulturalizmin mahiyyətini, nəzəri-ideoloji əsaslarını, meydana gəlməsi səbəblərini və tarixi şərtlərini və həmçinin multikulturalizm siyasət modelinin digər mümkün siyasət modellərindən üstünlüklərini öyrənir.
FTN 3. Dinin mahiyyəti və onun təzahür formaları, dinin meydana gəlməsi ilə bağlı müxtəlif konsepsiyalarla tanış olmalıdırlar. Müasir dünyada dinin yeri və roluna dair nəzəriyyələri, müasir dövrdə Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərini öyrənir.
FTN 4. Etnik birliklər və onların təkamülünü, etnik kimlik və milli müəyyənlik problemlərini, etnik dəyərlər və milli mentaliteti, milli süurun və milli ideyanın formalaşmasında etnik dəyərlərin rolu haqqında məlumatı öyrənir.
FTN 5. Multikulturalizm daxili və xarici siyasətin tərkib hissəsi kimi, davamlı və inklüziv inkişafın əldə olunmasında multikulturalizm siyasətinin rolu haqqında bilikləri öyrənir.
FTN 6. Müasir dövrdə Qərb ölkələrində multikulturalizmin vəziyyəti, Azərbaycanda multikulturalizm siyasət modelinin formalaşmasını şərtləndirən obyektiv və subyektiv səbəbləri, Azərbaycan multikulturalizminin əsas xüssusiyətləri haqqında məlumatları öyrənir.
"Mülki müdafiə" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Fövqəladə hadisələrin təsnifatı, onların tam xarakterisitkası, mülki müdafiənin yaranma tarixi, onun FH-da rolu və vəzifələrini öyrənmək. Mülki müdafiə ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin qərar və qanunlarını öyrənir.
FTN 2. Müasir, sülh və müharibə dövrlərində mülki müdafiənin rolunu və vəzifələrini, texnogen FH-də hadisələrin qarşısının alınması yollarını, bakterioloji, kimyəvi və radiasiya şəraitində əhalinin davranış qaydalarını, mahiyyətini, karantin, observasiya şəraitində, sanitar təmizliyi, ərazinin dezinfeksiyası, kimyəvi zəhərlənmə ocaqlarında deqazasiya, radiasiya şəraitində isə dezaktivasiya üsullarını öyrənir.
FTN 3. Fövqəladə hallar komissiyası. Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması üçün dövlət sisteminin rolu və vəzifələrini, hərbiləşdirilməmiş mülki madafiə dəstələrinin yaradılmasını öyrənir.
FTN 4. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin mühafizəsinin təşkilini həyata keçirməyi, kollektiv mühafizə qurğuları və onlardan istifadə qaydalarını, fərdi mühafizə vasitələri və onlardan istifadə qaydalarını, fövqəladə hallar zamanı əhalinin köçürülməsini həyata keçirməyi öyrənir.
FTN 5. Mülki müdafiə kəşfiyyatının təşkili və aparılması qaydalarını,, radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat cihazlarını işlətməyi, mülki müdafiə üzrə idarəetmə, mülki müdafiə qərargahları və onların əsas vəzifələrini öyrənir.
FTN 6. Mülki müdafiə tədbirlərinin planlaşdırılması və həyata keçirilməsini, FH-nin nəticələrinin aradan qaldırılması yollarını, qəza-xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işləri dağıntı ocaqlarında təşkil etmək və aparılmasını həyata keçirməyi, əhalinin mülki müdafiə sahəsində hazırlanmasının prinsiplərini, fövqəladə hadisələr zamanı dağıntı ərazisində ilk tibbi yardım aparmağı öyrənir.

Əlavə 2

Fənlərin və Təhsil Proqramının təlim nəticələrinin matrisi

Blokun adı	Fənlərin adı	Proqramın təlim nəticələri					
		PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6
Ümumi fənlər	Azərbaycan tarixi	X					
	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya	X					
	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya	X					
	Seçmə fənlər				X		
İxtisas fənləri	Rəsm	X		X	X	X	X
	Rəngkarlıq	X	X	X	X	X	X
	Plastik anatomiya	X				X	X
	Perspektiva	X		X	X	X	X
	Ornament tarixi	X	X	X	X	X	X
	Kompozisiyanın əsasları və layihə qrafikası	X	X	X	X	X	X
	Təsviri sənət tarixi	X		X		X	X
	Multikulturalizmə giriş	X					
	Mülki müdafiə	X					